

De zaak Netten Beekman

Deel 39 uit de serie 'De onbekende helden van 1940-1945'
Door Henk G. Westland, luitenant-kolonel b.d.

In de zomer van 1941 proberen drie marechaussees van de Brigade Enschede om via Frankrijk naar Engeland te komen. Twee keren terug uit Frankrijk en duiken onder in de buurt van Enschede. Hun vroegere collega's zijn behulpzaam, maar dat komt hen duur te staan.

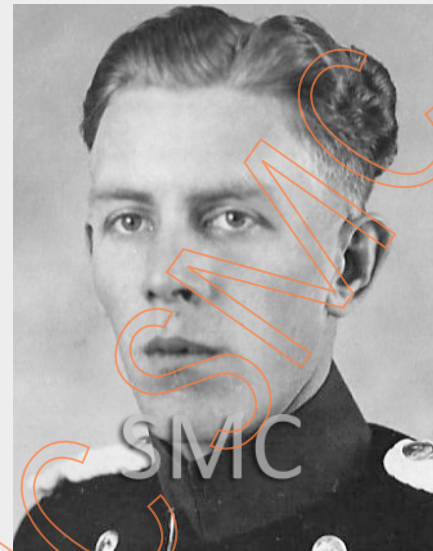
Dienstplichtig soldaat Piet Korbee (22), chauffeur bij de Etappenautocompagnie, blijft na de demobilisatie van het Nederlandse leger op 15 juli 1940 nog in militaire dienst. Zijn eenheid wordt in verband met de afwikkeling van de mobilisatie pas later in 1940 opgeheven. Medio oktober gaat hij met groot verlof omdat hij een aanstelling als marechaussee bij de VIIe Divisie Marechaussee krijgt. In Zwolle komt hij op en gaat voor zijn eerste plaatsing (en opleiding) naar het Eskadron Zwolle, gelegerd te Hattem. Een jaar later wordt hij bij de Brigade Enschede geplaatst, vanwaar uit hij in 1942 enkele maanden op detachement gaat naar het Brabantse Reusel voor de bestrijding van smokkel aan de Nederlands-Belgische grens.

Henk Grootherder (40), wachtmeester der Koninklijke Marechaussee bij de Brigade Deventer, is bij de Duitse inval op 10 mei 1940 met de brigade – conform opdracht – eerst naar Apeldoorn vertrokken en vervolgens naar Zeist. Over Grootherders persoonlijke ervaringen tijdens deze meidagen is niets bekend. Na de capitulatie keren de marechaussees weer terug naar hun standplaatsen en hervatten de politiedienst. Het Nederlandse leger wordt gedemobiliseerd en de marechaussee wordt nu een burgerkorps: Grootherder krijgt per 5 juli 1940 eervol ontslag uit de militaire dienst. Vanaf augustus 1940 wordt hij voor enkele maanden in Noord-Brabant (Assen) gedetacheerd in verband met de personeelstekorten daar. In de meidagen zijn namelijk zo'n 300 marechaussees uit Limburg en Noord-Brabant in Engeland terechtgekomen.

De politie in Nederland (gemeentepolitie, rijksveldwacht en marechaussee) wordt enorm uitgebreid. De Inspecteur der

Marechaussee bepaalt dat als gevolg van de ontstane vacatures per 1 januari 1941 maar liefst 35 wachtmeesters worden bevorderd tot opperwachtmeester. Ook Grootherder is bij de gelukkigen, al betekent dit wel een overplaatsing naar Enschede. Daar is sinds 1 oktober 1940 een nieuwe brigade uitgezet met een beoogde sterkte van dertig man en met adjudant-onderofficier Elings – net bevorderd – als brigadecommandant. In het gebouw aan de M.H. Tromplaan 20 waar de brigade is gehuisvest, wordt in die maand ook het bureau gevestigd van het nieuwe District Enschede met eerste luitenant Rouffaer als commandant. Rouffaer, voorheen eerste luitenant der huzaren, is sinds 15 juli 1940 in dienst bij de Marechaussee. Maar op 15 mei 1942 worden de voormalige beroepsofficieren bij een "tweede verplichte bijeenkomst ter controle van de voormalige Nederlandsche Weermacht" krijgsgevangen genomen. De marechaussee verliest door deze maatregel van de bezetter bijna al zijn officieren op enkele 'foute' personen na. Adjudant Elings wordt nu waarnemend districtscommandant en opperwachtmeester Grootherder brigadecommandant Enschede.

De bezetter reorganiseert per 1 maart 1943 de politie in Nederland en zo wordt ondermeer de Brigade Enschede opgeheven. De verplaatsing van het personeel als gevolg van deze reorganisatie gebeurt in Marechausseegewest Arnhem drie weken later. Korbee krijgt ontslag als marechaussee en wordt tegelijkertijd aangesteld als wachtmeester der Staatspolitie. Hij wordt ingedeeld bij de 'Marechaussee (Gendarmerie)' bij de Verkeersgroep Almelo en drie maanden later bij de Verkeersgroep Zwolle. Eind juli 1943 gaat hij terug naar Enschede: hij is gedetacheerd bij de gemeentepolitie aldaar.

Pieter Korbee wordt op 31 maart 1918 in de gemeente Noordwijk geboren. Zijn vader is visser en later vishandelaar in Noordwijk aan Zee. Piet groeit daar op in de Piet Heinstraat als oudste uit een gereformeerd gezin met negen kinderen. Na de lagere school haalt hij een diploma motortechneek en vindt werk als chauffeur/monteur.

Als dienstplichtige van de lichte lichte 1938 uit de gemeente Noordwijk wordt hij in april van dat jaar ingelijfd bij de Koninklijke Landmacht en ingedeeld bij het Korps Motordienst (KMD) in de Ripperdakazerne te Haarlem. Hier krijgt hij zijn verdere chauffeursopleiding, wordt daarna ingedeeld bij de 4e compagnie KMD in 's-Hertogenbosch en gaat in maart 1939 als soldaat met groot verlof. Zijn mobilisatiebestemming is de Etappenautocompagnie van de Etappen- en Verkeersdienst. Bij de voormobilisatie op 25 augustus 1939 wordt Korbee te Sassenheim opgeroepen als chauffeur bij de kwartiermakersgroep ter voorbereiding van de mobilisatieopkomst van de compagnie vier dagen later. Bij de Duitse inval maakt hij enkele confrontaties met vijandelijke troepen mee bij vliegveld Ypenburg en onderweg naar Moerdijk in zijn vrachtwagen met munitie. In Rotterdam ziet en voelt hij de bommen om zich heen vallen.

Grootherder wordt ontslagen als opperwachtmeester der Marechaussee onder gelijktijdige aanstelling als hoofd-wachtmeester der Staatspolitie. Hij wordt ingedeeld bij de 'Marechaussee (Gendarmerie)' bij de groep Holten als postcommandant Holten. Bij deze reorganisatie zou hij in aanmerking komen voor de functie van commandant van de groep Holten met de bijbehorende rang van onderluitenant. Echter de pro-Duitse Elings adviseert commandant Marechausseegewest Arnhem, luitenant-kolonel Feenstra (NSB) om Grootherder niet te bevorderen in verband met zijn politieke

Hendrikus Grootherder wordt geboren op 9 april 1900 in het Gelderse dorpje Hall. Drikus groeit daar op in een Nederlands-hervormd arbeidersgezin met tien kinderen en werkt na zijn schooljaren op het land. Zijn acht maanden dienstplicht vervult hij in Deventer bij 4 Regiment Huzaren.

Grootherder, zich nu Henk noemend, tekent in maart 1922 bij het Depot Koninklijke Marechaussee te Apeldoorn een verbandakte voor onbepaalde tijd als vrijwilliger. Na een opleiding van bijna zes maanden wordt hij geplaatst als marechaussee te paard bij brigades van de 3e Divisie, als eerste bij de Brigade Deventer. Na de wachtmeesterkursus wordt hij in september 1927 geschikt geacht voor wachtmeester, geplaatst bij de Brigade Sloterdijk en twee jaar later bevordert tot wachtmeester-titulair te paard. In dat jaar trouwt hij te Deventer met Wilhelmina Bouwhuis; het echtpaar krijgt drie kinderen. Per april 1932 heeft hij zijn effectieve rang als wachtmeester en in april 1933 is er een overplaatsing van Brigade Almelo naar Brigade Deventer. Grootherder is een sportief man: hij neemt enkele keren deel aan de Vierdaagse van Nijmegen en voldoet in 1927 aan de eisen van het door het Nationaal Olympisch Comité ingestelde vaardigheidsdiploma.

betrouwbaarheid. "Volgens Elings had Grootherder uitgelaten niets voor de nieuwe tijd te voelen en tevens getoond niet genegen te zijn om mede te werken in de nieuwe richting." Zo weigerde in het voorjaar 1943 het personeel van Brigade Enschede om in te tekenen voor een gift aan 'Winterhulp Nederland' en om met bussen te collecteren op de openbare weg.

Veel eerder, op 24 juli 1941, deserteren drie man van de Brigade Enschede: de marechaussees Peter Beekman en Nol Netten, en wachtmeester Piet Hoekman.

Ze willen naar Engeland. Met brieven houden de drie hun kameraden in Enschede op de hoogte van hun vorderingen. Ze komen tot Toulouse (in het toen nog niet-bezette Vichy-Frankrijk) in een opvangkamp voor Nederlandse vluchtelingen. Daar moeten ze hard werken, krijgen weinig te eten en hebben geen geld om verder te gaan. Hoekman gaat in maart 1942 terug naar Nederland en krijgt onderdak bij familie in Velp. Na te zijn opgeknapt en van geld en kleren voorzien, is hij twaalf dagen later weer terug in Toulouse en weet uiteindelijk Engeland te bereiken. Ook Netten en Beekman zijn terug naar Nederland gegaan, wanneer precies is niet bekend. Ze duiken onder op een boerderij in het buurtschap Boekelo vlakbij Enschede en worden door hun collega's van de Brigade Enschede van kleding en geld voorzien. Ze zijn niet erg voorzichtig en worden zelfs in openbare gelegenheden gezien. De twee worden in juli 1943 door de *Sicherheitspolizei* (Sipo) gearresteerd. Wachtmeester Korbee – kennelijk op de hoogte van de aankomende arrestaties – probeert nog om Netten, die dan in Eindhoven is, met een telegram te waarschuwen. Later blijkt echter dat dit telegram is onderschept. Netten en Beekman worden op 22 respectievelijk 24 juli naar de *Polizeigefängnis Haaren* overgebracht. Hoe Korbee nu weet van de voorgenomen arrestatie en dat Netten in Eindhoven is (Nettens ouders wonen in Oerle bij Veldhoven), wordt nergens duidelijk.

Gewestcommandant Feenstra wordt in kennis gesteld van de arrestatie en opperluitenant Dijkert (NSB, Germaansche SS) stelt een onderzoek in naar "het geval Netten-Beekman". Deze Dijkert is bij de staf van Feenstra ondermeer belast met de controle van politiepersoneel in de provincie Overijssel. Bij hun verhoor geeft Netten tegenover Dijkert toe dat ze werden gesteund door collega's van de voormalige Brigade Enschede en hij noemt ook hun namen.

Op 16 en 18 augustus 1943 worden zeven man naar Arnhem gedirigeerd en na verhoor gearresteerd op beschuldiging van sabotage, namelijk het in verbinding staan met ondergedoken politiemannen en het verzuimen deze te arresteren. Kort daarop worden ook zij naar Haaren over-

gebracht: de opperwachtmeesters Hartenberg en Los, en de wachtmeesters Kersten, Korbee, Van Veen, Lückerrath en Hovestad. Piet Korbee wordt gescheiden van de anderen en in een zwaardere afdeling van de gevangenis ondergebracht. Bij de ondervragingen door de Sipo vertelt Los, zonder enige dwang, dat hij en collega Hartenberg de ondergedoken Beekman en Netten op een boerderij hebben ontmoet. Als patrouillecommandant heeft hij hun brigadecommandant, toen opperwachtmeester Grootherder, daarover geïnformeerd.

De Sipo vindt echter dat er geen sprake is van een strafbaar feit, omdat na het verdwijnen van Beekman en Netten nooit om opsporing en aanhouding van deze twee is gezocht. Hartenberg mag op 1 september op eigen gelegenheid naar Arnhem terug en kan na een korte schorsing weer aan het werk. Met uitzondering van Korbee worden de andere vijf twee dagen later door Dijkert opgehaald en naar de marechausseekazerne in Arnhem gebracht. Bij de overdracht van de arrestanten in Haaren krijgt Dijkert van een Duitse officier te horen dat betrokkenen weer in hun eigen korps geplaatst kunnen worden. Na aan Feenstra deze mededeling te hebben overgebracht, gaat hij volgens Dijkert vreselijk te keer. Hij wil deze mensen nooit meer in dienst hebben! Kersten, Van Veen, Lückerrath en Hovestad worden overgedragen aan de *Ordnungspolizei* en uit de politiedienst ontslagen. Los mag zijn werk hervatten.

Dankzij de verklaring van Los moet hoofd-wachtmeester Grootherder zich nu op 5 september melden bij Feenstra in Arnhem. Hij wordt ervan beschuldigd contact te hebben gehad met de twee ondergedoken marechaussees en te hebben nagelaten deze te arresteren. Volgens Feenstra bekent Grootherder en hij laat hem insluiten in de marechausseekazerne. Ook Grootherder wordt overgedragen aan de *Ordnungspolizei*. Bij het luchten spreekt Van Veen hem en Grootherder weet al dat hij door Los is verraden. Opperwachtmeester De Boer van de post Holten zoekt hem op in de kazerne. Volgens hem beroept Grootherder zich op het feit dat nooit om opsporing en aanhouding van deze mensen was gezocht en dat hun namen ook niet

Enschede, 5 september 1942, ontvangst bij de verloving van elnt Rouffaer en mej. Van Heek; (1) Korbee, (2) Grootherder, (3) Rouffaer

in het opsporingsregister voorkwamen. Na enkele dagen in zijn cel houdt Grootherder zich (geestes)ziek, en wordt hij verpleegd eerst in het 'Rijks Hospitaal' te Arnhem en daarna in Utrecht.

Korbee, Netten en Beekman blijven achter in Haaren. Op 15 maart 1944 worden Korbee en Beekman overgebracht naar Kamp Vught en moeten daar werken in de *arbeitskommandos*. Op het avondappèl van Goede Vrijdag 7 april moeten alle *polizisten* uittreden. In totaal 35 man, 8 van de gemeentepolitie en 27 van de marechaussee (waaronder Korbee en Beekman) worden naar de gevangenis, de 'Bunker' afgemarcheerd. Wat is er gebeurd? De ter dood veroordeelde marechaussee Smits, opgenomen in de ziekeninrichting van Kamp Vught, is op 6 april ontsnapt. Dat kan hij volgens de kampleiding nooit alleen hebben gedaan en de *polizisten* worden nu collectief gestraft. Na acht weken vol ontbering worden ze uit hun cellen gehaald en keren de mannen weer terug naar de barakken. Grootherder weet zijn ziekenhuisopname maandenlang te rekken, maar wordt op 19 juni ook naar Kamp Vught gebracht. Ook Netten is daar terechtgekomen, maar wanneer is niet duidelijk.

Bij nadering van de geallieerden wordt Kamp Vught op 5 en 6 september 1944 ontruimd. Korbee, Grootherder, Netten en Beekman worden met vele anderen op 5 september 's avonds naar de trein gevoerd. Na drie dagen in een goederenwagon zonder drinken en weinig eten komt het transport aan in het concentratiekamp Sachsenhausen bij Oranienburg. De volgende dag lopen ze acht kilometer in een colonne naar het *Heinkellager* in Germendorf. Daar worden ze wekenlang in quarantaine gehouden in een grote vliegtuighal en moeten vooral veel op

appel staan. Wel vertrekken regelmatig transporten naar allerlei *arbeitslager* van Sachsenhausen. Begin oktober lopen de resterende mannen weer terug naar Sachsenhausen.

Piet Korbee gaat op 15 oktober met een groot transport (1800 man)

naar concentratiekamp Neuengamme, dat daar de volgende dag aankomt. Veel mannen van dit transport worden enkele dagen later weer weggevoerd naar diverse *arbeitslager* van Neuengamme. Over Korbee is verder niets bekend geworden, alleen dat hij op 14 februari 1945 in Neuengamme overlijdt. Overledenen worden daar in het crematorium verast.

Henk Grootherder wordt op 4 februari 1945 overgebracht naar concentratiekamp Buchenwald (Weimar) en is twee weken later in Langenstein-Zwieberge. Dit kamp is berekend op 2000 gevangenen, maar onder erbarmelijke omstandigheden zijn er wel 5000 ondergebracht. In de buurt van Halberstadt moet hij werken in de Thekenberg bij het boren en uithakken van tunnels voor de daarin te vestigen Junkers vliegtuigfabrieken. Ziek en uitgeput wordt Grootherder op 19 maart naar het *krankenrevier* gebracht, waar hij vijf dagen later op de 24e overlijdt. Kampoverlevende Kunst schrijft in februari 1946 aan het Rode Kruis bij zijn lijst van overleden Nederlanders: "de overlijdensdatum kan wel eens een of twee dagen vroeger of later zijn. De mensen waren dood voordat we het opmerkten." Langenstein-Zwieberge wordt op 11 april 1945 bevrijd: circa 2000 gevangenen zijn in dit kamp omgekomen. Grootherder is naamloos begraven in een van de vier verzamelgraven bij het kamp. Deze graven maken nu deel uit van de *Gedenkstätte Langenstein-Zwieberge* te Zwieberge.

Voor het gezin Grootherder is de oorlogsellende nog niet voorbij. Op 31 mei 1945 overlijdt dochter Willy Grootherder, elf jaar oud, aangereden door een Canadees militair voertuig.

Netten en Beekman hebben de terreur

van concentratiekampen Buchenwald en Dachau overleefd. Zij zijn niet meer teruggekeerd bij de politie.

De ontslagen Hovestad, Kersten, Lückerrath en Van Veen worden via Kamp Ommen (*arbeitslager Erika*) naar Kamp Amersfoort overgebracht. De eerste drie worden per 1 december 1943 tewerkgesteld in hoogovenbedrijf nabij Saarbrücken. Van Veen kan 'kiezen': werken in Duitsland of chauffeur worden in Duitse dienst. In de wetenschap dat hij als chauffeur eerst veertien dagen verlof krijgt, tekent hij hiervoor. Op 31 maart 1944 kan hij met verlof naar huis en duikt onder. Het is Hovestad gelukt om met valse papieren op 2 augustus 1944 met verlof naar huis te kunnen gaan en duikt dan onder. Kersten en Lückerrath zijn na de bevrijding naar huis teruggekeerd. Hovestad, Kersten en Lückerrath gaan weer aan het werk bij de politie.

Het is Hoekman gelukt om in december 1942 Engeland (via Spanje, Curaçao en Canada) te bereiken. Als geheim agent voor Bureau Inlichtingen wordt hij in september 1943 boven Nederland gedropt, maar wordt op 6 november 1943 te Keent in Brabant bij een confrontatie met Duitsers doodgeschoten.

Feenstra is door het Bijzonder Gerechtshof Arnhem in februari 1946 in meerdere aanklachten ter dood veroordeeld. Op 29 augustus 1946 sterft hij voor een executiepeloton bestaande uit marechaussees.

Elings, per 1 maart 1943 onderluitenant der Staatspolitie, wordt commandant Afdeling Oldenzaal, maar in oktober 1943 geplaatst als hoofd bureau District Almelo (gedegradeerd in functie). Bij de bevrijding wordt hij geschorst. In het kader van het 'Zuiveringsbesluit 1945' wordt over Elings geoordeeld: "heeft tekortgeschoten in het betrekken van de juiste houding in verband met de bezetting." Omdat hij in 1947 al met pensioen is gegaan, zijn geen maatregelen genomen.

Dijkert krijgt bij sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem op 1 juli 1949 in andere aanklachten een gevangenisstraf van negen jaar met aftrek opgelegd.

Over Los wordt in het kader van het 'Zuiveringsbesluit 1945' geoordeeld: "in ernstige mate tekort geschoten in het betrekken van de juiste houding in verband met de bezetting." Hij wordt disciplinair gestraft met overplaatsing en terugzetting in rang.

De auteur verricht historisch onderzoek naar de gevallen die in de oorlog 1940-1945 behoorden tot de (Koninklijke) Marechaussee. Wilt u reageren? Uw reactie is welkom op het redactieadres of rechtstreeks per e-mail aan de auteur op marechaussee4045@gmail.com.

Marechaussee Contact
19e jaargang | nummer 3
Juni 2018

Marechaussee Contact is een uitgave van Stichting Marechaussee Contact en verschijnt tweemaandelijks. Het wordt verspreid onder de begunstigers van deze stichting. De realisatie is in handen van de commissie Redactie MC en voorlichting.

Aan de inhoud wordt veel zorg besteed, echter noch de stichting noch de redactie aanvaardt enige aansprakelijkheid voor eventuele fouten en/of onvolkomenheden. Door derden aangeleverde inhoud geeft niet noodzakelijk de mening van de stichting of de redactie weer. Voor het overnemen van artikelen, gedeelten daarvan of foto's is toestemming van de redactie vereist. Na verkregen toestemming dient de bron en in voorkomend geval de naam van de auteur te worden vermeld.

Redactie

Martin Aalbers
Roel Bouwman (website)
Jan van Brummelen
Jan Gaasbeek
Willem Geense
Frans Meijer
Jack Vlaming
Henk Westland (eindredactie)

Aan dit nummer werkten verder mee:

Freerk van Rossem
Donald Weekenstroo
Henny de Boer
Toon Hermans
Bart van Es

Contact

Weeshuiswal 9, 4116 BR Buren
t.a.v. Redactie Marechaussee Contact
0344-571256
redactie@marechausseecontact.nl

Vormgeving

Content Innovators BV, Zwolle / Den Haag

Druk

Bariet Ten Brink BV, Meppel

Wijzigen van adresgegevens

Zie pagina SMC-informatie bij begunstigersadministratie.

Kopij volgende uitgave

Voor het aanleveren van kopij graag eerst contact opnemen met de redactie. De deadline voor het inzenden van de kopij voor de volgende uitgave is 13 juli 2018.

3	Observaties
4	Agenda Activiteiten voor en door (oud-)marechaussees
5	Nestelpennen Actuele berichten over de KMar
7	Beroeps Zeven jaar gediend
10	Veteranen Speeddaten met veteranen
11	Veteranen Veteranendag KMar, Marechaussees op de Dam
12	Veteranen Achter de schermen bij het Thuisfrontcomité
14	1940-1945 De zaak Netten Beekman
17	Reservisten Reservisten in hun dagelijks werk
18	Uitgelicht Spin in militaire verkeersweb
21	Dienstplichtigen Een creatieve duizendpoot
24	Oorlogsdagboeken Breda bevrijd!
26	SMC 'Museumdag' in Buren
27	SMC Wat een leuk museum!
28	SMC Koninklijke onderscheidingen, Herdenking Katwijk
30	Personalia
31	SMC-informatie

Foto omslag:
juli 2004, Vogelsang (D), colonnebegeleiding
(foto: Mediacentrum KMar | Richard Frigge)